

MYŠLENKOVÝ EXPERIMENT · KONCEPTY

Kokosový ostrov

Dva lidé přežijí ztroskotání na pustém ostrově. Jeden se probudí dřív, sesbírá všechny kokosy a druhému je nabídne jen výměnou za ponižující službu. Odmítnout může — ale bez potravy pravděpodobně zemře. Je taková směna dobrovolná? A kdo je tu vlastně agresorem?

Kokosový ostrov je myšlenkový experiment používaný v debatách o dobrovolnosti, donucení, vlastnictví, homesteadingu a principu neagrese (NAP).

ODKUD SE VZAL

Analogii rozšířil americký komentátor Ian Kochinsky (Vaush); 8. dubna 2020 ji použil v debatě s anarchokapitalistou Adamem Kokeshem. Ustálený akademický experiment to není — variant je několik a otázky, které otevírá, jsou mnohem starší.

Možná představa kokosového ostrova · licence nedoložena

Tři rozdíly, o které tu jde

Nepříznivá situace × donucení

Majitel kokosů nemusí vyhrožovat smrtí. Stačí říct: „Toto jsou moje kokosy. Nemusíš se mnou obchodovat.“ Smrt hladem pak nezpůsobila nabídka, ale přírodní podmínky ostrova.

Morálně špatné jednání × agrese

Z toho, že člověk neporušil princip neagrese, nevyplývá, že jednal morálně správně. NAP určuje hranici legitimního použití násilí, ne celou morálku.

Faktická kontrola × legitimní vlastnictví

Pouhá skutečnost, že někdo něco fakticky ovládá, sama o sobě nedokazuje legitimitu jeho vlastnického nároku.

Spor o kokosový ostrov není pouze sporem o to, zda je dovoleno ukrást kokos. Je především sporem o to, co musí být pravda, aby vůbec bylo možné nějaký kokos označit za ukradený.

Záleží na tom, co přesně první člověk udělal

ČÍM TO HÝBE ● Vlastnický nárok 3× Jak silné je jeho právo ● Výchozí situace 1× Kdo tíseň způsobil ● Alternativy 2× Kolik zbývá možností

„Celý ostrov a všechny palmy jsou moje.“

Nárok vysloven, víc se nestalo.

Pro většinu teorií homesteadingu je takové přivlastnění příliš slabé.

Sesbíral všechny spadlé kokosy.

Movité věci reálně vzal do držení.

Nárok na sesbírané ořechy bývá přesvědčivější než nárok na celý ostrov.

Palmy zasadil a roky se o ně staral.

Bez jeho práce by zásoba neexistovala.

Rozdíl mezi přivlastněním přírodního zdroje a vytvořením nového statku prací.

Zničil ostatní jedlé rostliny.

Druhému zabránil lovit ryby.

Možnosti druhého teď aktivně zhoršuje; argument o pomoci v nouzi slábne.

Druhý může lovit a sbírat jiné ovoce.

Nabídka ztrácí existenční charakter.

Ukazuje, jak moc posuzování dobrovolnosti závisí na alternativách.

Na ostrově je i druhý vlastník kokosů.

Ochotný obchodovat za běžnějších podmínek.

Monopolní vyjednávací síla mizí. Roli tu hraje konkurence.

Čtyři libertariánské odpovědi — jedna společná neexistuje

Všechny zdroje legitimně nevlastní

Kdo jen přijde a oznámí, že mu patří všechny palmy, je tím nehomesteadoval. Druhý pak nekrade — a agresorem může být naopak ten, kdo mu v přístupu brání násilím.

Nabídka sama o sobě není agrese

Bez ní by druhý neměl ani vlastní kokosy, ani nárok na cizí. Kritik namítne, že takový argument bere stávající rozdělení jako neutrální výchozí stav.

Nemorální, a přesto nikoli agresivní

Vlastník může zneužívat vyjednávací převahy a chovat se odpudivě. Experiment pak NAP nevyvrací, jen ukazuje, že to není úplná teorie morálky.

Obrana majetku mění zadání

„Jestli se dotkneš mého kokosu, použiji proti tobě násilí.“ Explicitní hrozba už existuje — kdo je agresorem, ale pořád závisí na vlastnictví.

Lockova podmínka a dva její výklady

„Dost a stejně dobrého“

Locke žádal, aby po přivlastnění zůstalo ostatním „dost a stejně dobrého“. Kdo si vezme všechny zdroje nutné k přežití druhého, tu podmínku nesplní.

Nozickova interpretace

Přivlastnění nesmí ostatním znemožnit využívat dosud nevlastněný zdroj. Podmínka pak může omezovat i pozdější nakládání s ním.

Rothbardovská odpověď

Skeptičtější: rozhoduje prvotní přivlastnění a dobrovolné převody. Potřeba druhého sama nárok neruší.

Šest otázek — odpověď na jednu neurčuje ostatní

1	Je nabídka dobrovolnou směnou?	4	Smí druhý kokos vzít bez svolení?
2	Je to forma donucení?	5	Kdo je agresorem, když mu zabrání?
3	Jsou kokosy jeho legitimním vlastnictvím?	6	Může být odpudivé, a přesto neagresí?

Analogie s trhem a námitka proti ní

Argument

Odmítnout pracovní nabídku může být člověk formálně svobodný; bez příjmu ale nezíská prostředky k životu. Možnost říci „ne“ pak nemusí znamenat absenci mocenského vztahu.

Námitka

Experiment předpokládá jediného vlastníka, jediného partnera, nulovou konkurenci a žádnou možnost odejít. Krajní situace ale izolují princip — nereálnost základní otázku neřeší.

CELÉ HESLO NAJDEŠ NA

[libertypedie.cz/wiki/Kokosový ostrov \(myšlenkový experiment\)](https://libertypedie.cz/wiki/Kokosový_ostrov_(myšlenkový_experiment))

Stav k revizi 2678 z 22. 8. 2026 · plakát vytvořen 26. 8. 2026
Obsah plakátu i hesla: CC BY-SA 4.0

